

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Nc/4/2017
Identifikačné číslo spisu:	8714201650
Dátum vydania rozhodnutia:	03.01.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:8714201650.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne S. P., bývajúcej vo Q., zastúpenej JUDr. JCLic. Tomášom Majerčákom, PhD., advokátom so sídlom v Košiciach, Južná trieda č. 28, proti žalovaným 1/ JUDr. U. U. a 2/ JUDr. G. U., bývajúcim v F., o zaplatenie 4 430 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 3 C 224/2016, o vylúčení sudkyne z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3 Co 152/2017, takto

rozhodol:

Predsedníčka senátu Krajského súdu v Prešove JUDr. Anna Kovaľová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 3 Co 152/2017.

Odôvodnenie

1. V konaní o odvolaní žalovaných, ktoré je na Krajskom súde v Prešove vedené pod sp. zn. 3 Co 152/2017, vzniesol žalovaný 1/ námietku zaujatosti voči JUDr. Anne Kovaľovej, predsedníčke senátu „3 Co“ Krajského súdu v Prešove, ktorý má podľa rozvrhu práce tohto súdu rozhodnúť o odvolaní. Námietku zaujatosti odôvodnil tým, že menovaná v minulosti vo funkcii predsedníčky tohto krajského súdu postupovala nezákonne a zaujato v konaniach o disciplinárnych návrhoch smerujúcich proti jeho manželke (žalovanej 2/), ktorá je sudkyňou Okresného súdu Kežmarok. JUDr. Anne Kovaľovej tiež vytýkal, že vo svojej riadiacej funkcii trpí porušovanie ústavných práv žalovaných 1/ a 2/ sudcami Krajského súdu v Prešove, ktorí sa v konaniach, účastníkmi ktorých sú žalovaní, „alibisticky vylúčia“ a ich spory sa v dôsledku toho prikazujú iným súdom, kde potom dochádza k prieťahom, ktorým predsedníčka Krajského súdu v Prešove nedokáže efektívne zabrániť. Vyjadril tiež výhrady voči jej postupu pri prešetrovaní oznámenia vedeného na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 1 SprO/10094/2016, v ktorom žalovaný 1/ poukazoval na (podľa jeho názoru neoprávnené) nakladanie s „jeho trestným spisom“ sudcom Okresného súdu Kežmarok. Vyslovil presvedčenie, že súhrn týchto okolností vzbudzuje pochybnosti o nezaujatosti namietanej predsedníčky senátu.

2. JUDr. Anna Kovaľová vo vyjadrení k námietke zaujatosti uviedla, že sa necíti byť zaujatá, žalovaného 1/ nepozná, nikdy sa s ním nestretla a nevidela ho. Je pravdou, že ako predsedníčka Krajského súdu v Prešove vybavovala jeho podania, ktoré však nijako nespája s daným sporom. Konštatovala, že nemá žiadny vzťah k sporu ani stranám sporu. Poznamenala, že skutočnosti tvrdené v námietke zaujatosti sú

nepresné a podľa jej názoru účelové.

3. O tom, či je JUDr. Anna Kovaľová v danom prípade vylúčená z prejednávania a rozhodovania, rozhoduje podľa § 54 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nadriadený súd, ktorým je v tomto prípade Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

4. Najvyšší súd posudzoval opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu.

4.1. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti. Podľa § 49 ods. 3 CSP dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

4.2. Účelom ustanovenia § 49 ods. 1 CSP je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu, k nezaujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému týmto ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní (viď obdobne b/ a c/). Relevantný je však iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor (prejednávajú právnu vec) a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

5. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Námietka zaujatosti podaná jednou zo strán sporovej veci sa nepredkladá na zaujatie stanoviska či vyjadrenie druhej sporovej strane, o námietke zaujatosti rozhoduje nadriadený súd, teda nie inštančne vyšší súd (III. ÚS 824/2016).

5.1. Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

5.2. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo.

5.3. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

6. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

6.1. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná).

Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

6.2. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávaniu sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

7. Aj Ústava Slovenskej republiky deklaruje dva podstatné atribúty súdnictva v Slovenskej republike - nezávislosť a nestrannosť.

7.1. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojítm významom; označuje jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, jeho kolektívu.

7.2. Nestrannosť sudcu je potrebné posudzovať vždy v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria rozhodnúť, či existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

8. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

9. V danom prípade žalovaný 1/ odôvodnil svoju námietku zaujatosti smerujúcu voči JUDr. Anne Kovaľovej (predsedníčke senátu, ktorý má rozhodnúť o jeho odvolaní) tým, že menovaná vo funkcii predsedníčky Krajského súdu v Prešove a/ postupovala nezákonne a zaujato v konaniach o disciplinárnych návrhoch smerujúcich proti jeho manželke, b/ trpela nezákonný postup sudcov ňou riadeného súdu vo viacerých konaniach, účastníkmi ktorých sú žalovaní 1/ a 2/, c/ neprijala žiadne efektívne opatrenia pri prešetrovaní oznámenia žalovaného 1/, v ktorom poukazoval na neoprávnené nakladanie s „jeho trestným spisom“ a nevyjadřila sa k tomu, či išlo o nakladanie etické a v súlade so zákonom. Zdôraznil, že námietku podáva výlučne vzhľadom na jej postup vo funkcii predsedníčky súdu.

10. V zmysle § 49 ods. 3 CSP dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu nemôžu byť okolnosti spočívajúce v postupe sudcu v konaní o prejednanom (alebo inom) spore. „Postupom“ sa tu rozumejú procesné úkony sudcu pri vedení sporu a rozhodovaní o právach a povinnostiach strán sporu. Pri takomto nazeraní na uvedený pojem sa v postupe sudcu prejavuje samotný výkon súdnictva, z povahy ktorého vyplýva, že nemôže zakladať zaujatosť sudcu.

10.1. I keď žalovaný 1/ v námietke zaujatosti výslovne uviedol, že ju nepodáva z dôvodov týkajúcich sa JUDr. Anny Kovaľovej ako sudkyne (ktorá sa má podieľať na rozhodovaní o jeho odvolaní), ale z dôvodov týkajúcich sa len jej konania ako predsedníčky Krajského súdu v Prešove, je potrebné mať na zreteli účel a zmysel § 49 ods. 3 CSP. Pokiaľ toto ustanovenie vylučuje, aby námietka zaujatosti bola vyvodzovaná z toho, ako sudca vykonáva alebo vykonával súdnictvo (t. j. ako v niektorom spore procesne postupoval alebo v konečnom dôsledku rozhodol o predmete sporu), bolo by v rozpore s účelom uvedeného ustanovenia, keby (obdobne) v prípade sudcu, ktorý je zároveň predsedom súdu, bolo dôvodom pre jeho vylúčenie z prejednávania určitého sporu to, ako vykonáva alebo vykonával

svoju riadiacu funkciu. Dôvodom pre vylúčenie takéhoto sudcu nemôžu byť okolnosti spočívajúce v jeho administratívnom postupe pri výkone povinností orgánu riadenia a správy súdu.

10.2. So zreteľom na vyššie uvedené treba uzavrieť, že dôvodom na vylúčenie sudcu [ktorý je zároveň orgánom riadenia a správy súdu (viď § 32 a § 33 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov)] z prejednávania sporu nie sú bez ďalšieho okolnosti spočívajúce v tom, ako tento sudca počas svojho funkčného obdobia orgánu riadenia a správy na ním riadenom súde vytvára alebo vytváral podmienky na riadny výkon súdnictva v oblasti personálnej, organizačnej, ekonomickej, finančnej, odbornej a ako na ním riadenom súde dohliada na náležitý výkon súdnictva spôsobom a v medziach ustanovených zákonom.

11. Z obsahu podania (§ 124 ods. 1 CSP), ktorým žalovaný 1/ namieta zaujatosť JUDr. Anny Kovaľovej, nevyplýva, že by nedostatok nestrannosti a objektívnosti tejto sudkyne vyvodzoval z jej vzťahu k sporu. Výtýkal jej (podľa všetkého ako relevantné z hľadiska vzťahu k stranám sporu) len okolnosti spočívajúce v plnení úloh orgánu riadenia a správy súdu, ktoré však nemôžu byť považované za dôvod pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania sporu. Zo spisu nevyplýva žiadny dôvod, ktorý by opodstatňoval záver, že JUDr. Anna Kovaľová vo funkcii predsedníčky súdu postupovala voči osobe žalovaného 1/ spôsobom prekračujúcim vecný a profesionálny rámec, alebo ktorý by čo i len naznačoval možnosť, že nemá k nemu neutrálny vzťah, ale vzťah relevantný z hľadiska § 49 ods. 1 CSP. Z obsahu spisu nevyplýva ani žiadny dôvod pre spochybnenie pravdivosti vyjadrenia samotnej JUDr. Anny Kovaľovej, v zmysle ktorého nemá vzťah k sporu ani stranám a necíti sa byť zaujatá.

12. Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd rozhodol, že JUDr. Anna Kovaľová nie je v danom prípade vylúčená z prejednávania a rozhodovania.

13. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.